

שאלה בשלום אישה, ביאה דרך איברים, ואהבת לרעך כמוך מחיים – הרב הראל דביר

שאלת גיחזי בשלום האישה השונמית

'שו"ע [כא, ו]: 'אין שואלים בשלום אשה כלל, אפילו ע"י שליח

בספר יד אפרים (מרגליות; בהגהות וביאורים על שו"ע אה"ע כא, ו; במהד' למברג [=לבוך] 1839, הוא בדף ט' ע"ד במספור הדפים שבסוף הספר) הקשה על השאלה של גיחזי בשלום האישה השונמית, מהדין שאין שואלים בשלום אישה. ובפתחי תשובה (אה"ע כא, ד) תירץ זאת על פי הריטב"א בסוף קידושין שדן להתיר מעשים כאלה כשאדם יודע ובפתחי תשובה (אה"ע כא, ד) תירץ זאת על פי הריטב"א בסוף קידושין שדן להתיר מעשים כאלה כשאדם יודע ושיצרו נכנע לו ואין מעלה טינא כלל. עכת"ד הפת"ש

לכאורה קשה לומר כן, שהרי חז"ל אמרו שגיחזי הוא 'אינו קדוש', שהרי מעט אחרי אותה שאלה בשלום האישה השונמית, הוא אחזה בהוד יפיה (ברכות י' ב ורש"י). וגם לא מסתבר כלל לומר שאלישע לא עמד על טיבו של גיחזי, והשתא דעת עליון הוה ידע אלישע הנביא, דעת גיחזי לא ידע! ואולי יש ליישב שגיחזי שאל כשליח של אלישע, ולא בשם עצמו, ולכן הדבר לא יצר קירוב דעת בינו ובין האישה. ואולי מדובר בהוראת נביא חריגה. אחר כל זאת, הנראה לי ביותר, שבזמננו עדיין לא נאסר לשאול בשלום אישה

דעת הרמ"ה בגדרי הוצאת זרע לבטלה

'רמ"א [כה, ב]: 'ובא עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה, או דרך אברים ובלבד שלא יוציא זרע לבטלה

במקום אחר מניתי ראשונים שאסרו קיום 'ביאה דרך איברים' עם הוצאת זרע, משום שראו בכך הוצאת זרע לבטלה. ויש להוסיף את הרמ"ה שכתב (סנהדרין ק, ב ד"ה רב): 'דלא ליבעול שלא כדרכה, שלא תצא שכבת זרעו לבטלה'. ואף שכתב זאת בלשון אורח ארעא ולא בלשון הלכתית, נראה שזה בגלל ההקשר שם, שמדובר בפסוק מן סירא, אך שפיר יש ללמוד מהגדרת מעשה זה כהוצאת זרע לבטלה, שהוא גם איסור הלכתית משום הוצאת זרע לבטלה.

איסור לקדש אישה שאינו מכיר כמקור לשייכות 'ואהבת לרעך כמוך' מחיים

שו"ע [לה, א]: 'אסור לקדשה על ידי שליח, אלא אם כן מכירה, שמא אחר כך ימצא בה דבר מגונה וותתגנה עליו

כתבו התוס' (סנהדרין מה, א): 'ברור לו מיתה יפה – יש מפרשים, משום דלרעך כמוך לא שייך מחיים, דחייך קודמין'. בהמשך לדבריהם, כתב בספר ליקוטי יהודה (סנהדרין מה, א): 'שמעתי מכ"ק אא"ז מרן אדמו"ר זצ"ל מגור² שאמר שהרה"ג ר' ישראל נתן ז"ל פלוצקי מוצ"צ באוסטורבה כתב לו מכתב, ומדקדק הלא מבואר בתוס' (סנהדרין מ"ה ע"א ד"ה ברור לו מיתה יפה) דלרעך כמוך לא שייך מחיים, דחייך קודמין, עי"ש, ואמר כ"ק אא"ז מרן אדמו"ר זצ"ל שעל ענין אהבה שהוא בחיים, ילפינן שפיר ממה שכתוב 'ואהבת לרעך', וממה שמסיים הפסוק "'כמוך' – ילפינן על לאחר מיתה, כדברי התוס

דברי האדמו"ר מגור התבארו מעט יותר, בספר דף על הדף (סנהדרין מה, א): 'שענין אהבה שפיר דורשים 'מ'ואהבת לרעך' ששייך אף בחיים, ורק שתהיה 'כמוך' לא שייך מחיים אלא לאחר מיתה

ובענין דברי התוס' אינם ברורים לי, שכן הסברה הפשוטה נותנת שעניינה של מצוות אהבת ישראל הוא בעיקר – אם לא רק – אהבה לאנשים חיים, ולא אהבה למתים. מלבד זאת, לא ברור מה הניע את התוס' לדבריהם, דלכאורה היה אפשר להבין בפשטות שמצוות אהבת ישראל שייכת גם מחיים וגם בברירת מיתה, ורק במצב של התנגשות בין חייך לחי חברך, נאמר הכלל שחייך קודמים, אך לא נעקרה בגלל זה מצווה ואהבת

¹מאמרי: האם יש פתרון למצבים בהם תשמיש אסור מחמת הסכנה?, אסיא צט-ק [כה, ג-ד] (מרחשון תשע"ו, אוקטובר 2015) עמ' 109-120.

²בעל האמרי אמת.

לרעך כמוך. וצ"ע. ועוד, שמיתה יפה היא כזו שמונעת ייסורים ו/או בושה ברגע המיתה עצמו ואף קודם לו, והרי אז האדם עודנו חי. ולאור זאת, קשה לי להבין גם את דברי האדמו"ר מגור, המבוססים על דברי התוס'. וצ"ע

